

OECD Employment Outlook 2009: Tackling the Jobs Crisis

Summary in Hungarian

OECD foglalkoztatási kilátások 2009-re Küzdelem a foglalkoztatási krízishelyzet ellen

Összefoglalás magyarul

- Az OECD foglalkoztatási kilátások c. kiadvány az OECD éves beszámolója az OECD-társág munkaerő-piaci és foglalkoztatási helyzetéről.
- A 2009. évi kiadás elsősorban a pénzügyi-gazdasági válságnak a munkaerő-piacra gyakorolt hatásával foglalkozik.
- A beszámolóból kitűnik, hogy a legtöbb OECD-országban – gyakran példa nélküli ütemben – növekedett a munkanélküliség és az előrejelzések szerint 2010-ben további növekedés várható.
- Áttekintést kaphatunk arról, hogy a munkaerő-piac és a szociálpolitika miként segíthetik leginkább a munkavállalókat és az alacsony jövedelmű háztartásokat abban, hogy átvészeljék a válság okozta viharokat, miközben támogatást nyújt a még munkahellyel rendelkező szegények, illetve az egészségügyi problémákkal élő egyének számára annak érdekében, hogy azok megvethessék lábukat a munkaerő-piacon.

A foglalkoztatási krízishelyzet hosszú távú hatásának elkerülése

A pénzügyi-gazdasági válság gyorsan átcsapott foglalkoztatási krízishelyzetbe...

A globális gazdaság az elmúlt 50 év legsúlyosabb pénzügyi-gazdasági válsága közepén jár és mindez komoly következményekkel jár a munkavállalókra és családjaikra nézve. 2008 második fele óta számos OECD- és OECD-n kívüli országban jelentős termelés-visszaesés következett be, ami a foglalkoztatás meredek zuhanását és a munkanélküliség jelentős emelkedését vonta maga után. A gazdasági visszaesés korábbi súlyos időszakaihoz hasonlóan, a munkahelyek elvesztése leginkább a már eleve hátrányos munkaerő-piaci helyzetű csoportokat, így a fiatalokat, az alacsony képzettségűeket, a bevándorlókat, az etnikai kisebbségeket és ezen belül az időszakos, illetve atipikus munkát végzőket sújtja.

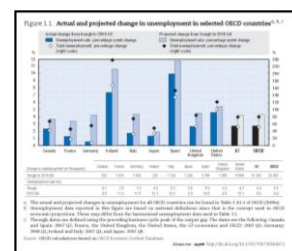
...és a foglalkoztatási kilátások rövid távon sötét képet mutatnak.

A rövid távú gazdasági és munkaerő-piaci kilátásokat jelentős bizonytalanság övezi. A jelentés készítésének időpontjában egyre több jel mutat arra, hogy a legrosszabban már túl vagyunk és láthatóvá válnak a kilábalás jelei. Azonban a foglalkoztatási kilátások rövid távon sötét képet mutatnak. A legfrissebb OECD-előrejelzések szerint a termelésnövekedés csak 2010 első felében nyeri vissza pozitív lendületét és az év végéig e növekedés csupán kismértékű lesz. A munkahelyteremtés mindenesetre jelentősen elmarad majd a termelés ütemének felfutásától. Ennek eredményeként az OECD munkanélküliségi rátája 2010 folyamán várhatóan tovább emelkedik majd és az év második felében eléri a háború utáni időszak legmagasabb, 10%-os mértékét (57 millió munkanélküli).

A munkanélküliség kockázatának ciklikus emelkedése hosszan tartó lesz, amely negatív hatást gyakorol a munkaerő-piacra és a potenciális teljesítményre

A legfőbb kockázatot az jelenti, hogy a munkanélküliség e nagymértékű megugrása – azáltal, hogy sokan hosszú távú munkanélküliséggel néznek szembe, illetve ki is esnek a munkaerő-

1.1 ábra A munkanélküliség jelenlegi szintje és annak becscsült változása egyes OECD-országokban.

piacról – jellegénél fogva strukturálissá válik. E nem kívánatos jelenség számos OECD-országban bekövetkezett a korábbi recessziók idején is, azaz a munkanélküliség a válság előtti szinthez képest – még a termelési potenciál helyreállítását követően is – egy újabb, egyben magasabb szinten állt be, és évekre telt, amíg ismét visszatért a válságot megelőző szintre, ha ez egyáltalán bekövetkezett. E tartós jelenség oka az, hogy a hosszabb távon munka nélkül maradók a gyengülő humántőke és a mérsékelt munkahely-keresési aktivitás következtében, foglalkoztatási szempontból kevésbé vonzóak a munkaadók számára.

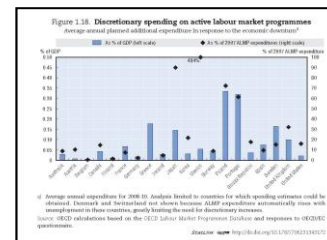
Az egyes kormányok nemrégiben lépéseket tettek annak érdekében, hogy felvegyék a harcot a magas és tartós munkanélküliséggel

A megfelelő munkaerő-piaci és szociálpolitika kulcsszerepet tölt be abban, hogy megelőzhető legyen a munkanélküliség meredek emelkedésének tartóssá válása. Ezt szolgálja az álláskereső gyors munkaerő-piaci reintegrációjának előmozdítása, illetve az, hogy készségfejlesztéssel próbálják felkészíteni őket arra, hogy a gazdasági kilábalás felgyorsulásakor produktívabb munkahelyek betöltésére is alkalmasakká váljanak. Az aggregát kereslet emelését célzó, az OECD-országokban nemrégiben bevezetett pénzügyi ösztönző csomagok legtöbbje további munkaerő-piaci és szociálpolitikai intézkedéseket tartalmaz a válság által a munkavállalók és az alacsony jövedelmű háztartások számára okozott negatív hatások enyhítése érdekében.

A biztonsági hálók megerősítése...

Az első védelmi vonalat a szociális háló képezi (munkánélküli járadék és szociális segítségnyújtás formájában), amely alapvető jövedelemtámogatást biztosít a gazdasági visszaesés idején a munkahelyüket elvesztők számára. Miközben a munkahely elvesztése esetén a jövedelem szinten tartását elősegítő munkánélküli járadék számos esetben automatikusan jár, e juttatásra jogosultak köre egyes OECD-országokban viszonylag szűk, különösen ott, ahol a részmunkaidőben vagy ideiglenesen foglalkoztatottak, illetve az atipikus munkavállalók a munkaerő jelentős részét teszik ki. Az ilyen munkavállalókat gyakran elsőként küldik el, így járadékra való jogosultságuk is korlátozottabb. Számos országban tettek erőfeszítéseket a biztosított kör kiszélesítése érdekében, és néhány esetben – a hatékonyabb biztonsági háló kialakítása céljából – a járadékfolyósítás kapcsán maximális időtartamot határoztak meg. Az ilyen intézkedéseket azonban gondosan meg kell tervezni ahhoz, hogy minimálisra lehessen csökkenteni a munkavállalás ösztönzésére gyakorolt, a munkánélküli időszak meghosszabbodását eredményező, kedvezőtlen hatásukat.

1.18 ábra Az aktív munkaerő-piaci programokkal kapcsolatos szabad felhasználású kiadások

1.6 táblázat A munkanélküliségi juttatások bőkezűsége

Country	Year	Benefit as % of GDP	Benefit as % of 2007 GDP
Australia	2008	0.00	0.00
Austria	2008	0.00	0.00
Belgium	2008	0.00	0.00
Canada	2008	0.00	0.00
Denmark	2008	0.00	0.00
France	2008	0.00	0.00
Germany	2008	0.00	0.00
Greece	2008	0.00	0.00
Ireland	2008	0.00	0.00
Italy	2008	0.00	0.00
Japan	2008	0.00	0.00
Spain	2008	0.00	0.00
Sweden	2008	0.00	0.00
Switzerland	2008	0.00	0.00
United Kingdom	2008	0.00	0.00
United States	2008	0.00	0.00

...az aktív munkaerő-piaci politikákkal kapcsolatos kiadások növekedésével jár együtt, azonban ennél többre van szükség.

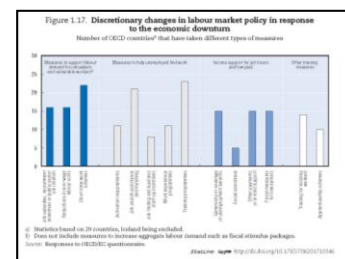
A kormányok keresik annak lehetőségét is, hogy kiszélesítsék az álláskeresők munkakeresését előmozdító, az aktív munkaerő-piaci politikákat (ALMP-k) szolgáló források körét. Összehasonlítva azonban a pénzügyi ösztönző csomagok kapcsán rendelkezésre álló összes forrással, valamint a jelenlegi válság során bekövetkező állásvesztések nagyságrendjével és ütemével, az ALMP-kkel kapcsolatos kiadások növekedése sok országban meglehetősen szerény. Mindez elszalasztott lehetőségnek tűnik. A további állami ráfordítások iránti igény mellett a munkaerő-piaci politikák kapcsán azt is szem előtt kell tartani, hogy az államadósság már kialakult, valamint előre vetíthető felhalmozódása miatt az államháztartás számos országban fokozott kényszerhelyzetbe kerül, ezért az ilyen kiadások csakis költséghatékonyságuk alapján indokolhatók. Ma már sokat tudunk arról, hogy e téren mi az, ami működőképes és mi az, ami nem. Az OECD foglalkoztatási kilátások e számában egy új OECD-kutatásról is beszámolunk, ami azt mutatja be, hogy ciklusonként hogyan kell módosítani az ALMP-kkel kapcsolatos kiadások összetételét ahhoz, hogy hatékonyságuk maximalizálható legyen.

Az ismételt foglalkoztatást célzó, hatékony szolgáltatások valódi változást hoznak a magas szintű és tartós munkanélküliség elleni küzdelem területén...

Az egyik kiemelt prioritás az, hogy a munkát keresők gyors ütemben bővülő csoportjai számára hatékony munkaközvetítő szolgáltatás álljon rendelkezésére annak érdekében, hogy a legsérülékenyebb rétegek ne veszítsék el kapcsolatukat a munkaerő-piaccaal és ne sodródjanak bele az inaktivitásba. Sok országban már lehet építeni az elmúlt évtized során az „aktiválás és kölcsönös kötelezettségek” típusú stratégiák sikeres végrehajtása kapcsán elért eredményekre, amelyek alapján a juttatásokért és az ismételt foglalkoztatás érdekében nyújtott szolgáltatásokért cserébe a kedvezményezetteknek – a juttatásokat érintő szankciók terhe mellett – szerepet kell vállalniuk a munkakeresésben és képzési, illetve foglalkoztatási programokban kell részt venniük.

Lényeges, hogy építsünk e korábbi sikerekre és ne tegyük félre az aktiválást célzó megközelítést, csupán azért, mert kevesebb a munkát keresők számára nyitva álló munkalehetőség. Ehelyett az aktiválási célú megközelítést a mély recesszió körülményeihez kell igazítani. A gazdasági visszaesés idején létfontosságú, hogy fenntartsuk az álláskeresés alapvető támogatását. Az új piaci lehetőségeket kiaknázó

1.17 ábra A gazdasági hanyatlásra beavatkozással választ adó munkaerő-piaci politika változásai

cégek még mély recesszió idején is számos munkalehetőséget teremtenek, a munkaközvetítők pedig meghatározó szerepet tölthetnek be e munkalehetőségek gyors betöltésének elősegítésében.

...ám elmozdulásra van szükség „a képzés az első” típusú megközelítés felé

Az OECD-kutatásból ugyanakkor az is kitűnik, hogy az aktiválással összefüggő figyelmet és az erőforrásokat tekintve ajánlatos lenne némileg elmozdulni a válságot megelőzően dominánsnak tekinthető, „első a munka” típusú megközelítéstől az „első a képzés” típusú hozzáállás irányába, különösen azok esetében, akiknél magas a hosszú távú munkanélküliség kockázata. Mindez valószínűleg napjainkban különös jelentőségű, tekintve, hogy a globális gazdasági válság az OECD-országokban felgyorsítja a strukturális kiigazításokat, továbbá a szakképzettség megszerzését, illetve a képzést támogató intézkedések fontos szerepet játszhatnak abban, hogy biztosítsák a munkavállalók számára az újonnan felmerülő munkalehetőségekhez szükséges képességek megszerzését.

A munkaerő iránti kereslet fenntartását célzó intézkedések is segíthetnek, ha azok jól célzottak és ideiglenesek

Recesszió idején a cégeket a kereslet összeomlása és a nagy hitelválság is sújtja, ami tömeges elbocsátásokat eredményez. Számos OECD-országban olyan támogatásokat vezettek be, illetve kiszélesítették azok körét, amelyek a cégeket a munkavállalók megtartására, illetve alkalmazására ösztönzik (pl. rövidített munkaidő, foglalkoztatáshoz kapcsolódó anyagi támogatás, társadalombiztosítási járulék csökkentése stb.). Rövid távon e támogatások pozitív szerepet töltenek be a munkaerő iránti kereslet fenntartása terén. Ám a múltban mindehhez gyakran magas holtteher-költségek társultak. E költségek minimalizálása érdekében lényeges, hogy e támogatási rendszerek *ideiglenesek és jól célzottak* legyenek, azaz csakis olyan cégek számára legyenek elérhetőek, amelyek kereslete csupán időlegesen esett vissza, illetve kizárólag a hosszú távú munkanélküliség által fenyegetett munkavállalók esetében járjon. E lényeges jellemzők nélkül komoly a kockázata annak, hogy ezek a támogatási rendszerek nemcsak hogy kevésbé lesznek hatékonyak a munkahelyek megőrzése tekintetében, de azzal, hogy fékezik a munkaerő reallokációját a hanyatló cégektől a tevékenységüket bővítők irányába, egyben a kilábalás akadályává is válnak.

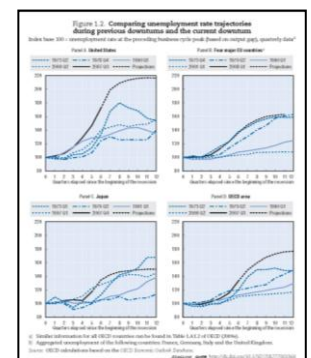
Az OECD foglalkoztatási kilátások idej száma foglalkozik a munkahelyteremtés és a munkahelyek megszűnése, valamint a munkaerő-mobilitás kérdéskörével is, egyben felméri ezeknek a termelékenység növekedésére gyakorolt hatását. Ezen túlmenően a

kiadvány mélyreható elemzést ad a munkavállalói szegénységről, illetve arról, hogy az egyes politikák miként járulhatnak hozzá az alacsony jövedelmi potenciállal rendelkező egyének munkavállalásának ösztönzéséhez, miközben támogatást nyújtanak családjaik életszínvonalához. Áttekintést kapunk a betegségekkel és a fogyatékkal összefüggő tendenciákról, valamint elemzést olvashatunk arról, hogy miként lehet e politikák segítségével előmozdítani az egészségügyi problémákkal élő egyének munkaerőpiaci részvételét.

A foglalkoztatási krízishelyzet: milyen hatással jár a foglalkoztatásra és a szociálpolitikára nézve?

A kormányoknak megfelelően kell reagálniuk a jelenlegi gazdasági és foglalkoztatási krízishelyzet társadalmi és gazdasági költségeinek erőteljes korlátozása érdekében. Elsődleges prioritást kell kapnia annak, hogy az állásukat elvesztők és más, arra rászoruló munkavállalók megfelelő jövedelemtámogatáshoz jussanak. Egyes országokban kívánatos lehet a munkanélküli járadék folyósítási időtartamának időleges meghosszabbítása, illetve annak kiterjesztése az atipikus munkavállalók körére, feltéve, hogy mindez nem ellentétes a munkahely keresés megfelelő ösztönzésével. A második számú prioritás a hatékony aktív munkaerőpiaci politikák körének fokozatos kibővítése, annak érdekében, hogy az egyre nagyobb számú álláskereső megkapja a foglalkoztatásához szükséges segítséget, illetve minimálisan lehessen visszaszorítani a hosszú távú munkanélküliség kialakulását. A gazdasági visszaesés idején fenn kell tartani a munkahely keresés alapvető támogatását, azonban fokozottabb hangsúlyt kellene fektetni a képzésre, a foglalkoztatási támogatásra, illetve a munkatapasztalat megszerzésének támogatására, ezáltal biztosítva, hogy a hátrányosabb helyzetű álláskeresők se veszítsék el kapcsolatukat a munkaerő-piaccaal. Fontos továbbá a hatékony munkaerő-kínálat fenntartása a gazdasági kilábalás időszakára, ezért ellen kell állni annak a kísértésnek, hogy teret engedjünk a korai nyugdíjba vonulásnak és a leszázalékolásnak.

[1.2 ábra A korábbi és a jelenlegi gazdasági visszaesés során jelentkező munkanélküliségi ráta görbéjének összehasonlítása](#)

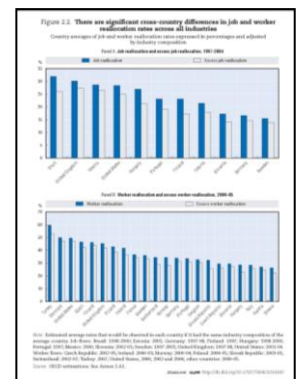
Miként alakítják az ágazati, vállalati és munkavállalói jellemzők a munkahelyeket és a munkavállalók áramlását?

Még gazdasági visszaesés idején is folyamatosan alakulnak új cégek, miközben a meglévők tevékenysége bővül, szűkül vagy akár be is zárhatnak. E folyamat során számos munkahely jön létre, illetve munkavállalók alkalmazására kerül sor, ugyanakkor több pozíció megszűnik, munkavállalók és munkáltatóik útjai különválnak. A munkahelyek bruttó áramlását (azaz a cégek által teremtett és megszüntetett munkahelyeket), illetve a bruttó munkaerő-áramlást (vagyis a munkaerő alkalmazását és elbocsátását) bemutató, harmonizált nemzetközi adatok tanúsága szerint az OECD-országokban évente átlagosan a munkahelyek több mint 20 %-a jön létre és/vagy szűnik meg, a munkáltatók pedig a munkavállalók hozzávetőleg egyharmadát veszik fel és/vagy bocsátják el. A munkahelyek és a munkaerő áramlása azonban országonként, gazdasági ágazatonként és munkavállalói típusonként is jelentős eltéréseket mutat. Egyes országokban, mint például az Egyesült Államokban és az Egyesült Királyságban, a munkahelyek és a munkaerő bruttó áramlása csaknem kétszer olyan magas, mint a kontinentális Európa legtöbb országában. Úgy tűnik, a munkaerő reallokációja fokozza a termelékenység növekedését: a legtöbb ország esetében a munkahelyek megszűnése szélesebb körben tapasztalható a régebbi, kevésbé hatékony cégeknél, miközben a fiatalabb, hatékonyabb cégeknél több munkahely keletkezik.

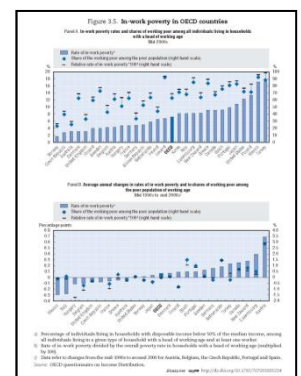
A szegénység legjobb ellenszere a munka?

A munkavállalás jelentős mértékben csökkenti a szegénység kockázatát, azonban nem old meg minden problémát. Az OECD átlagát tekintve a legalább egy keresővel rendelkező háztartásban élő egyének 7%-a szegény. És miközben a munkavállalói szegénység gyakran a munkában való, nem kielégítő részvételhez kötődik – amely a rövid munkaidejű, részmunkaidős foglalkoztatás vagy az év során csak igen rövid ideig tartó foglalkoztatás eredménye –, vannak egyéb fontos munkával kapcsolatos tényezők is. Mindenekelőtt gyermekes családok esetében magasabb a szegények aránya. E tekintetben a társadalmi transzferek kulcsfontosságú szerepet töltenek be, pontosan azért, mert ezek a legsérülékenyebb háztartásokat képesek megcélózni: az OECD átlagában e transzferek a munkavállalói szegénységi rátát csaknem felére csökkentik. E transzferek közül különösen hatékonyak lehetnek a munkavállalói juttatások, amennyiben azokat helyesen értelmezik és – törvényi szabályozás vagy kollektív szerződések révén – mérsékelt szinten kombinálják a kötelező minimálbérrel. Tekintve azonban, hogy a munkavállalói szegénység kockázata sokkal kevésbé függ össze az órabér mértékével, mint a munkaidővel, a foglalkoztatás időtartamával, illetve a háztartás összetételével, önmagában a minimálbér nem eléggé hatékony eszköz a munkavállalói szegénység enyhítésére.

2.2 ábra
Az egyes országok között jelentős különbségek mutatkoznak a munkahelyi és a munkavállalói reallokációs rátát tekintve, az összes gazdasági ágazatban

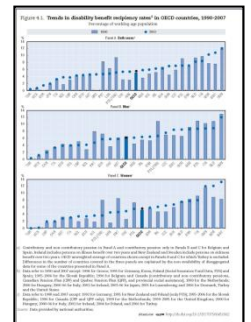
3.5 ábra
Munkavállalói szegénység az OECD országokban

A leszázalékolás felé vezető (és az azt kizáró) utak: a politika és az egyéni körülmények szerepének értékelése

A legtöbb OECD-ország esetében növekedett a leszázalékoltak aránya, különösen a nők, a fiatal felnőttek és a szellemi fogyatékosok körében. Miközben az egészségügyi problémák nyilvánvalóan lényegesek a leszázalékolt körbe kerülés tekintetében, a munkavállalók megtartása, illetve leszázalékolásuk szempontjából egyéb, egyéni és munkavállalással kapcsolatos tényezők is szerepet játszanak. A leszázalékolások aránya országonként is eltérést mutat, részben az eltérő gazdasági és munkaerő-piaci feltételek, ám főleg a leszázalékolással kapcsolatosan folytatott politika különbözősége miatt. A leszázalékolással összefüggő politikával kapcsolatos új OECD-mutatók valóban nagy változatosságra utalnak, mind e politika nagyvonalúsága, mind a foglalkoztatással kapcsolatos integrációs komponens tekintetében. Ugyanakkor az elmúlt évtized során a legtöbb országban megszigorították az ilyen juttatásokhoz való hozzáférés feltételeit, miközben megerősítették a foglalkoztatási célú reintegrálást. Ez ígéretes fejleménynek számít, mivel a bőkezűbb leszázalékolási politika bizonyíthatóan a kedvezményezettek számának emelkedésével társul, miközben az átfogóbb foglalkoztatási és rehabilitációs programok hozzájárulnak az igénybe vevői kör szűküléséhez.

4.1 ábra
A leszázalékolások arányával
kapcsolatos tendenciák az
OECD-országokban,
1990-2007 között

© OECD 2009

Ez az összefoglalás nem hivatalos OECD fordítás.

Ez az összefoglalás abban az esetben másolható, ha megemlítsre kerül az OECD szerzői joga és az eredeti kiadvány címe.

A többnyelvű összefoglalások az eredetileg angol ill. francia nyelvű OECD kiadványok kivonatos fordításai.

Az OECD on-line könyvesboltban díjmentesen állnak rendelkezésre: www.oecd.org/bookshop/

További információ kérhető a Közügyi és Kommunikációs Igazgatóság Jogi és Fordítási Csoportjától: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Látogasson el honlapunkra: www.oecd.org/rights/

